

เข้าใจความแตกต่างของเด็กและแนวทางส่งเสริมการเรียนรู้

คลินิกพัฒนาการเด็ก

สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว

Type	ลักษณะเด็ก	แนวทางส่งเสริมการเรียนรู้
เด็กแจ่มใส (Easy Child)	<ul style="list-style-type: none"> ➤ อารมณ์แจ่มใส ปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ๆ ได้ง่าย ➤ ชอบเล่นกับเพื่อน ชอบคิด ชอบจินตนาการ ชอบพูดคุย ➤ มักมีพัฒนาการสมวัย โดยเฉพาะด้านอารมณ์ สังคม 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ ความรักความอบอุ่นจากผู้เลี้ยงดู คำพูดที่ใจกำลังใจ ➤ กิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการที่เหมาะสมกับวัย เน้นการลงมือทำ การใช้ระบบประสาททั้งหมด การเคลื่อนไหว ➤ การทำกิจกรรมกลุ่ม การได้เล่นกับเพื่อน การพูดคุย
เด็กอ่อนไหว (The sensitive child)	<ul style="list-style-type: none"> ➤ อ่อนไหวง่ายต่อสิ่งเร้ารอบตัว (เช่น แสงจ้า, อากาศร้อน หนาว, การเคลื่อนไหวเร็วๆ, tag ที่คอเสื้อ, กลิ่น) <ul style="list-style-type: none"> — ไม่ชอบไปที่เสียงดัง คนแน่นๆ — เวลาเห็นคนทะเลาะกัน จะตกใจ ไม่ชอบ ➤ หวั่นไหวกับการแสดงออก หรือ อารมณ์ ความรู้สึกของคนอื่น อารมณ์ฉุนเฉียวง่าย ขี้กังวล เสียใจง่าย ➤ ขี้อาย ระมัดระวังตัว กลัวกับการต้องเจอประสบการณ์ใหม่ๆ 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ เรียนรู้ในบรรยากาศผ่อนคลาย เป็นระเบียบ มีตารางชัดเจน ไม่คาดคั้น ➤ กิจกรรมและงานต่างๆ ค่อยๆ เพิ่มความยาก ให้เด็กรู้สึกมีกำลังใจ รู้สึกประสบความสำเร็จ (ถ้างานยาก เด็กจะท้อถอยไปก่อน ไม่สู้) ➤ ให้เด็กได้เป็นผู้นำเสนอ เป็นผู้ริเริ่มในเรื่องที่เด็กสนใจ

เด็กเป็นตัวของตัวเอง
(The defiant child)

- มีความคิดเป็นของตนเอง มีความเป็นต้นแบบ มีรูปแบบที่ค่อนข้างเป็นระบบชัดเจน
- ชอบทำตามแนวทางของตัวเอง ชอบโต้เถียง ตอรอง แข่งขัน ใครจะชนะ ใครจะเหนือกว่าใคร (power struggle)
- อาจจะมีอารมณ์ ความรู้สึกความอ่อนไหวข้างใน ทำให้ชอบที่จะควบคุมสถานการณ์ภายนอกรอบตัว เพื่อปกป้องความอ่อนไหวและเปราะบางของตัวเอง (เช่น กินยาก เลือกกิน เสื้อผ้าต้องเป็นแบบนี้ๆ ตารางเวลาต้องชัดเจน)
- มักต่อต้านถ้าต้องเจอความเปลี่ยนแปลง หรือสถานการณ์ใหม่ๆ ที่ควบคุมไม่ได้
- ชอบเอาชนะ ชอบควบคุม อาจมีอารมณ์เสียใจ ผิดหวังได้ง่าย

- ให้เด็กมีส่วนร่วมในการออกแบบการเรียน การจัดกิจกรรม
- ให้เด็กได้รับการแบ่งปันอำนาจ และ การตัดสินใจ ให้เด็กมีทางเลือก
- เด็กพร้อมที่จะสู้จนยาก งานท้าทาย แต่ต้อง ประสพชัยชนะบ่อยๆ “ฉันทำได้ ฉันทำสำเร็จ”

Type	ลักษณะเด็ก	แนวทางส่งเสริมการเรียนรู้
<p style="text-align: center;">เด็กคล่องแคล่ว (The active, explorative, craving child)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ ระบบร่างกายต้องการการกระตุ้นจากสิ่งเร้าภายนอก เช่น การสัมผัส การวิ่ง กระโดด ➤ มีความยากลำบากในการควบคุมร่างกายตัวเอง อารมณ์ขึ้นลงเร็ว มักเปลือยใช้กำลังเวลาโมโห โกรธ ➤ ชอบผจญภัย ไม่ค่อยกลัวอะไร กล้า อาจจะไม่ค่อยรู้สึกเจ็บตัว ชอบความท้าทาย ➤ เล่นเลื้อย ไม่ระมัดระวัง ทำงานเสร็จเร็ว 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ สิ่งแวดล้อมที่ช่วยกำกับเด็ก ให้สงบตัวเองลงได้ เช่น ห้องเรียนที่ไม่วุ่นวายเกินไป จำนวนนักเรียนไม่มากไป สถานที่ธรรมชาติ ➤ สัมพันธภาพจากพ่อแม่ คนใกล้ชิดที่อบอุ่น เห็นอกเห็นใจ เข้าใจและยอมรับความแตกต่างของเด็ก ➤ เปิดโอกาสให้เด็กได้สะท้อนความคิด บอกเล่าความอยาก ความต้องการ อารมณ์ ความรู้สึกตัวเอง
<p style="text-align: center;">เด็กวอกแวก (The inattentive child)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ มีความยากลำบากในการทำงานที่เป็นขั้นตอน ตั้งแต่ต้นจนเสร็จ เช่น การบ้าน งานที่มีความซับซ้อน ➤ ไม่ค่อยถนัดในการวางแผน การจัดระบบ ชอบทำทุกอย่างพร้อมๆกัน เช่น เล่น ทำการบ้าน ดูทีวี อยู่กับพี่น้อง ➤ ไม่ค่อยละเอียด ถี่ถ้วน อาจไม่ทราบผลของการกระทำของตัวเอง (คิดไม่ถึง คิดไม่รอบคอบ) ➤ มีความยากลำบากในการจดจ่อ ทำงานจนเสร็จ ยกเว้น ว่ามีแรงจูงใจมากๆ อาจมีฝืนกลางวันเวลาในห้องเรียน หรือ วอกแวกง่าย 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ กิจกรรม หรือ การเรียนรู้ที่เด็กสนใจ มีแรงจูงใจ มีความอยากมากๆ ➤ ฝึกให้เด็กค่อยๆวางแผน ค่อยๆลงมือทำ ➤ หาพื้นที่ให้เด็กได้มีโอกาสเป็นผู้นำ เป็นผู้สอนคนอื่น ➤ ให้เด็กได้ยืนยัน ต้อ ได้เป็นตัวของตัวเองในบางสถานการณ์ เพราะ เด็กจะมีแรงจูงใจที่จะทำงานนั้นๆ จนเสร็จ

Type	ลักษณะเด็ก	แนวทางส่งเสริมการเรียนรู้
<p style="text-align: center;">เด็กชอบเล่นคนเดียว (The self-absorb child)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ มักตกอยู่ในโลกแห่งความฝัน ชอบที่จะวิเคราะห์ ขบคิด เรื่องต่างๆ ด้วยตัวเอง ชอบจินตนาการ ➤ มีความสุขได้กับการทำกิจกรรมคนเดียว เช่น เล่นสมมุติคนเดียว หรือ ในเด็กโตอาจจะอยู่ในโลกส่วนตัวกับการอ่านหนังสือ ➤ ไม่ค่อยรับรู้ ไม่ค่อยสนใจ หรือ ไม่ตื่นตัว กับการเปลี่ยนแปลงของสิ่งรอบๆตัว เช่น แสง สี เสียง หรือ การเคลื่อนไหว พฤติกรรมที่แสดงออกจึงดูเหมือนไม่ค่อยสนใจคนอื่น เก็บตัว หมกหมุ่นกับกิจกรรม เช่น ดูทีวี เล่นเกมส์ เล่นคอมพิวเตอร์ ➤ ใช้วิธีหมกหมุ่นกับกิจกรรมที่ทำคนเดียว เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหา งานยาก งานท้าทาย (เช่น งานที่ต้องใช้สติปัญญามากๆ หรือ ต้องใช้ร่างกาย การออกแรงมาก) หรือ หลีกเลี่ยงอารมณ์ที่ไม่กล้าเผชิญ (เช่น ความรู้สึกผิดหวัง ความหงุดหงิด ไม่พอใจ ความโกรธ) ➤ มักจะมีความดึงตัวของกล้ามเนื้อน้อยกว่าทั่วไป ทำให้มีปัญหาในการทำงานที่ซับซ้อน งานหลายขั้นตอน งานที่อาจต้องใช้ความอดทน ความทนทาน หรือ การวางแผน 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ ต้องคอยดึงความสนใจเด็ก เพื่อให้เด็กสนใจสิ่งรอบตัวมากขึ้น ให้เด็กริเริ่ม ➤ อาจต้องใช้การบังคับ โน้มน้าว หรือ ตั้งกฎเกณฑ์ในครั้งแรกๆ เพื่อให้เด็กยอมออกมาทำกิจกรรม ➤ กิจกรรมควรมีความน่าสนใจ สิ่งแวดล้อมน่าสนใจ ดึงดูด ➤ กิจกรรมเคลื่อนไหว ลงมือทำ ➤ Active learning > passive learning

*ดัดแปลงจาก Greenspan S, The Challenging Child, 1995